

Yetmiş Bin Perde

Her eser, ustasını kendi kabiliyetine göre gösterir. Yani her eser, bir perde olup arkasında kendi ustasının ilmini, kudretini, rahmetini akıl gözüne gösterir. Meselâ, bir zatın ilmini onun yaptığı bir saatten tefekkür eden adam, aynı zatın yaptığı bir taksiyi gördüğünde kendisine yeni bir perde açılmış ve o perdenin arkasından o zatın ilmini daha geniş mânâda seyredebilmiştir. Aynı zatın bir de uçak yaptığını işiten ve gidip o uçağı seyreden mezkûr şahıs, uçak perdesi arkasında o zatın ilmini, öncekilere kıyasla daha geniş olarak anlamaya muvaffak olmuştur. Ve nihayet o zatın gemi ve füze de yaptığını farzederek o şahıs, bunların da seyriyle beş perde arkasında onun ilmini tefekkür etmiş demektir.

Padişahın sarayında, önüne çıkan her perdeyi açtıkça daha geniş ve müzeyyen bir salona çıkan insan, ne kadar perdeden geçerse padişahın haşmetini o nisbette anladığı gibi, bu şahıs da her bir perdeden sonra o zatın ilmini daha ziyade anlama imkânını bulmuş ve mezkûr beş perdeden geçmekle onun ilminin kemâliyle müşahedeye muvaffak olmuştur.

İkinci misâl: Bir zatın zenginliğine alâmet olarak onun sadece büyük bir fabrikasını gördüğümüz takdirde, o fabrika perdesi arkasında onun zenginliğini bir derece fehmetmiş oluruz. Bize o zatın böyle yüzlerce fabrikası olduğu söylense ve bu fabrikalar gösterilse, zenginliğini daha geniş bir perdeden temaşaya muvaffak oluruz. Daha sonra, o zatın arazilerini, çiftliklerini gezdiğimizde perdeler arkasında onun zenginliğini seyrederek.

İlk fabrikayı temaşa ettiğimizde de mezkûr zatın zengin olduğunu anlamış olmamızla beraber, her bir perdeden geçtikçe, görüş ufkumuz biraz daha genişlemiş ve nihayet o zatın zenginliğini kâmil mânâda anlamamız mümkün olmuştur.

Üçüncü misâl: Matematik ilminin üniversitede nihaî mertebede okutulduğunu farzediniz. İlkokula giden bir talebe, iki kere ikinin dört ettiğini öğrendiğinde, matematiği bu perdeden seyre başlamış demektir. Çarpım tablosunun tamamını ezberlediğinde kendisine yeni bir perde daha açılmış, dört işlemi öğrendiğinde ise daha geniş bir perde arkasında matematik ilmini seyre başlamıştır. Bu çocuğun ortaokul ve lisenin her sınıfında öğrendiği meseleler, kendisine yeni yeni perdeler açmakta ve bu perdeler arkasında matematik ilmini gittikçe genişleyen bir görüş ufkunda seyre muvaffak olmaktadır. Nihayet üniversiteye giren bu talebe, orada da gittikçe genişleyen perdelerle karşılaşmakta ve böylece üniversiteden mezun olduğunda matematik ilmini yüz veya bin perde arkasında temâşa etmiş olmaktadır.

İşte, Cenâb-ı Hakk'ın esmâsı ve sıfatları için kullanılan “yetmiş bin perde” tâbiri, bu isim ve sıfatların tecelli daireleri ve tezahür dereceleri mânâsıdır. Dolayısıyla da insanlar; tefekkür ve temâşa daireleri genişledikçe, daha geniş perdeler

arkasında ve gittikçe terakki eden bir anlayış ve kavrayışla bu esmâ ve sıfatları tefekkür edebilmektedirler.

"Yetmiş bin" tabiri çoklukta kinayedir. Meselâ, Allahü Azîmüşşân'ın **Rezzâk** isminin tefekküründe bir tek nefsin rızıklandırılması da bir perde olabileceği gibi bütün insan nev'inin rızıklandırılması da ayrı bir perde olabilir.

Sadece kendi rızkını nazara almakla, **Rezzâk** ismini tefekkür eden bir insan da Cenâb-ı Hakk'ın bir **Rezzâk-ı Zülcemâl** olduğunu bilmekle beraber, bu marifeti çok dar ve kısadır. Allahü Teâlâ'nın şu anda yeryüzünde bulunan bütün insanları, bütün hüceyrâtiyle rızıklandığına nazar eden kimse, bir perde daha aşmış ve dolayısıyla da bir tefekkür merdiveni daha yükselmiş demektir. Mazideki bütün insanların rızıklandırıldıkları da düşünülmele daha geniş bir perde arkasında, **Rezzâk** isminin tefekkürü kabil olmaktadır. Sonra her bir nev'i hayvanat ve nebatatın ve daha sonra ise umum enva-ı nebatat ve hayvanatın rızıklandırılmasına nazar eden kimse, birçok perdelerden daha geçmiş ve rezzâkiyeti daha geniş manâda tefekkür edebilmiştir.

Daha sonra, bütün meleklerin ibadet denilen mânevî gıdalarına ve nihayet cennette umum zihayatın ebediyyen rızıklandırılmasına doğru her kademe ilerleyişle, yeni yeni perdeler açılmakta ve rezzâkiyetin kemâliyle tefekkürüne doğru gittikçe yaklaşmaktadır.

Esmâ-i Hüsnâ'dan **Hâlik** ismi de aynı tarzda tefekkür edilebilir. Kandaki bir tek küreyvatın hilkatinden umum kan ordusunun hilkatine, bir insanın hilkatinden umum insanların hilkatine, bir tek nebat veya hayvanın hilkatinden bütün envâ-i nebatat ve hayvanatın hilkatine ve bir zerrenin hilkatinden umum seyyaratın, yıldızların, arş-ı âlânın, cennet ve cehennemın hilkatlerine kadar binler perdeler arkasından Hâlik ismi tefekkür edilebilmekte ve her bir perde açıldıkça, yeni ve daha geniş bir tabloyla karşılaşmaktadır.

İşte, bizim çok az bir kısmını ancak ilmen düşünüp tefekkür edebildiğimiz bu meseleleri, Peygamber Efendimiz (asm) mi'rac ile bizatihî temâşa etmiş cennet ve cehennem de dahil olmak üzere umum âlemleri nazar-ı nuraniyesiyle seyrettikten sonra, Kâb-ı Kavseyn makamında umum mahlûkatı arkada bırakıp, **Hâlik-ı Külli-Şey'**le tekellüm şerefine nail olmuştur.

Diğer esmâ ve sıfât-ı İlâhiye'yi bunlara kıyas edebilirsiniz.

"Yetmiş bin perde" meselesinin bir vechi de şudur:

İnsan, nefsini terbiye ve onu zararlı işlerden ve hasletlerden azad ettiği derecede, marifetullah ve muhabbetullahta ileri gitmektedir. **Şöyle ki:**

İnsanın nefsinde, hakikatı görmesine ve bu vadide terakkisine mani binlerce perde vardır. İnsan, bu perdeleri yırttığı ve aştığı derecede, mânen terakki etmekte ve

hakikate yanaşmaktadı. Bu perdelere misâl olarak hırs, adavet, gıybet, gurur, hubbu câh, riya, gösteriş ve her nev’i günah ve isyanları verebiliriz. Bunlardan her biri veya hepsi birden, insanın önünde perde olup, onun menzil-i maksuda ulaşmasına mani olmaktadır.

“Nefsindeki eneyi yırt, hüveyi göster.” hakikatının bir vechi de bu mânâya işaret etmektedir.